

SINIF VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME MODELİNİ SINIFTA UYGULAMA DÜZEYLERİ

Ufuk ŞİMŞEK¹, Yasemin Koç²

Özet

Bu çalışmanın amacı, Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, aktif öğrenme modellerinden birisi olan işbirlikli öğrenme modeli hakkındaki uygulama düzeylerinin belirlemesidir. Çalışmanın örneklemini, toplam 47 Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Ölçme aracı olarak işbirlikli öğrenme modeli bilgi ve uygulama düzey belirleme ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılan ölçek on dört sorudan oluşmaktadır. Ölçme aracından elde edilen veriler değerlendirildiğinde her iki branş öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modelini uygulamada yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İşbirlikli öğrenme modeli, Sınıf ve sosyal bilgileri öğretmenleri, Aktif öğrenme.

¹ Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi, K.K. Eğitim Fakültesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Erzurum, ufukersegun@gmail.com

² Yrd.Doç.Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü. yaseminkoç@atauni.edu.tr

APPLICATION LEVELS IN THE CLASSROOM OF COOPERATIVE LEARNING MODEL OF PRIMARY AND SOCIAL STUDIES TEACHERS

Abstract

The aim of this present study was to examine primary and social studies teachers' views about levels practice of the cooperative learning model which active models. The sample of this study composed of 47 primary and social studies teacher. As the data collection instruments, cooperative learning model scale were used. Scale used in this study, consists of fourteen questions. The data obtained were evaluated measurement tool. According to the data obtained from the analyses, both primary and social studies teachers were lack of knowledge of in cooperative learning model applications.

Keywords: *Cooperative learning model, Primary and social studies teachers, Active learning.*

GİRİŞ

Eğitim kurumunun en temel fonksiyonu, yetişmekte olan nesile içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini ve kurumlarını tanıtarak; toplumdaki rollerinin gerektirdiği davranışları göstermesine yardımcı olmaktır. Ülkemizde, öğrencilere tüm bu bilgi ve beceriler ilköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri yoluyla kazandırılır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Çocuklar bu bilgi ve becerilerin büyük bir kısmını 4+4 olarak isimlendirilen ilk 8 yılda elde etmektedir. Bu süreçte bu davranışların kazanılmasında rehberlik edecek olan da şüphesiz öğretmendir. Özellikle sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenleri çağın gerektirdiği donanımına sahip olarak çocukların beklentilerine cevap verebilmelidir. Yeni anlayış çerçevesinde derslerin daha iyi öğretilmesi ve çağın gerektirdiği beceri ve davranışların kazandırılması için; öğretmenler öğrenci merkezli yeni öğretim modelleri ve yöntemleri kullanma çabasına girmişlerdir. Sınıf ve Sosyal bilgiler öğretiminde de yeni öğretim yaklaşımları önemli bir ivme kazanmaktadır.

Öğretim sürecinde arzu edilen öğrenmenin sağlanabilmesi için değişik model ve tekniklerin kullanılması önemli bir gerekliliktir (Özden, 1997). Bu modellerin seçiminde ise öğretmenin modele yatkınlığı, zaman ve fiziksel imkânlar, maliyet, öğrenci grubunun büyüklüğü, konunun özelliği, öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmek istenen nitelikler gibi özellikler göz önünde bulundurulmalıdır (Küçükahmet,1997).

Araştırmalar tek bir metodun etkili bir öğretim sağlamayacağı, her duruma uygun olmayacağı ve tüm konularda başarılı olmayacağını göstermektedir (Kromrey ve Purdom, 1995). Günümüzde de artık öğrenci merkezli olan birçok öğretim modeli, yöntemi ve tekniği kullanılmaktadır. Bu çağdaş öğretim modellerinden biri de işbirlikli öğrenme modelidir. İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencileri arasında önyargı azaltmada ve eğitim açısından risk altında öğrencilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmada etkilidir (Sudzina, 1993). İşbirliği öğrenme modeli, öğrencilerin derse katılımını, akademik başarısını ve öğrenmeye karşı motivasyonunu artıran bir öğretim yaklaşımıdır (Polloway, Patton ve Serna, 2001).

İşbirlikli öğrenme, sıradan bir grup çalışması ya da bir küme çalışması değildir. İşbirlikli öğrenme öğrencilerin hem kendilerinin hem de takım arkadaşlarının öğrenmelerini geliştirmek amacıyla küçük gruplar halinde aktif bir şekilde çalışma şeklindeki eğitim stratejisi olarak tanımlanabilir (Abrami, Poulsen ve Chambers, 2004; Johnson ve Johnson, 1999). Belli bir fikir ve amaç birliği ve sıkı bir işbirliği içerir. Bu çalışmalar sürecinde birey hem kendi öğrenmesini, hem de arkadaşlarının öğrenmesini destekleyecek şekilde bir çaba sergilemektedir (Doymuş, Şimşek ve Şimşek, 2005; Aksoy ve Doymuş, 2011; Doymuş, 2007; Doymuş, Karaçöp ve Şimşek, 2010; Fer ve Çırık,2007).

İşbirlikli öğrenme modeli, eğitim-öğretim etkinliklerinde yerini almaya başladığından günümüze kadar gelen uygulama sürecinde değişik yöntemlerle ve uygulamalarla eğitimde yerini almıştır (McTighe ve Lyman, 1988; Jones ve Steinbrink, 1991; Alması, 1995; Gambrell, 1996). İşbirlikli öğrenme modelinin uygulamasında öğrenci sayısı, ortam, sınıf yapısı (sabit sıralı/hareketli sıralı), uygulanacak der ve konu gibi değişkenlere bağlı olmak üzere birçok yöntem kullanılmaktadır (Avcıoğlu, 2012; Hwang, Shadiev, Wang ve Huang, 2012; Tan, Wen, Jiang, Du ve Hu, 2012; Turan, 2012). Günümüzde işbirlikli öğrenme modelinin birbirinden farklı metotları yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Johnson, Johnson ve Stanne 2000). Birlikte öğrenme, Öğrenci Takımları-Başarı Bölümleri, Takım-Oyun-Turnuva, Takım Destekli Bireyselleştirme, Birleştirilmiş İşbirlikli Okuma ve Kompozisyon ,Grup Araştırması, İşbirliği-İşbirliği, Birlikte Sorulmuş Birlikte Öğrenelim ve Jigsaw gibi birbirinden farklı birçok işbirlikli öğrenme yöntemi vardır (Johnson ve Johnson, 1991; Slavin, 1999; Sharan ve Sharan, 1992; Aronson ve Patnoe, 1997). Bu farklılık işbirlikli öğrenme modelindeki kritik özelliklerin etkisini artırmaya yönelik olarak yapılan düzenlemelerden, işbirlikli çalışmaların yapılandırılmasından ve sınıfın düzenlenmesi gibi noktalardan kaynaklanmaktadır (Bolling, 1994; Bowen, 2000; Doymuş, Şimşek ve Bayrakçeken, 2004; Doymuş, Şimşek, Karaçöp ve Ada, 2009; Eilks, 2005; Gardener ve Korth, 1996; Hedeem, 2003; Johnson ve Johnson, 1999; Levine, 2001; Şimşek, 2005).

Literatüre bakıldığında öğrenmenin daha hızlı ve etkili olmasını sağlayan işbirlikli takımlarda çalışma imkanı bulan öğrencilerin, konuları daha iyi kavradığı, bilgilerinin kalıcı olduğu ve kendi öğrenmelerine karşı daha pozitif tutuma yönelindikleri görülmektedir (Felder ve Brent, 2001; Hamilton, 1997; Johnson ve Johnson, 1994; Stahl, 1994; Tran ve Lewis, 2012; Bukunola ve Idowu, 2012).

İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirir eleştirel düşünceyi teşvik eder. Öğrencilerin yeteneklerini, sözlü iletişim becerilerini geliştirir ve içeriği hatırlamalarına katkı sağlar. Öğrencilerin öğrenme sorumluluğu almalarına, keşfedici ve etkin bir öğrenme ortamı yaratmaya yardım eder. Yukarıda ifade edilen akademik, sosyal ve psikolojik faydalarının yanı sıra bu modelin alternatif öğretmen ve öğrenci değerlendirme teknikleri, öğretmen ve öğrenciye ani geribildirim de sağlar (Smith, Johnson ve Johnson, 1981; Slavin, 1992; Nelson-Legall, 1992; Brufee, 1993; Tannenber, 1995; Baird ve White, 1984; Cooper, vd, 1984; Şimşek, 2005; Sherman, 1991; Yager, Johnson, Johnson ve Snider, 1985; Bean, 1996; Webb, 1980; Panitz, ve Panitz, 1996; Cross and Angelo, 1988; Jolliffe, 2005). Bu modelde öğretmenler, bilginin aktarıcısı, öğrenciler de edilgen bilgi depoları değildir. Aksine öğretmen, öğrenmenin anlamlı, kalıcı ve etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için öğrenme sürecini kazanımlar doğrultusunda düzenleyen, etkinlik ve yaşantı yoluyla öğrencinin bilgiyi zihninde yapılandırarak davranışa dönüştürmesi sürecinde rehberlik yapan model bir kişidir. Bu yaklaşımda

öğretmenlik mesleği yaratıcılık, özgünlük, girişimcilik, iletişim ve liderlik niteliklerini bünyesinde barındıran bir sanat olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmanın amacı, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modelini sınıfta uygulama düzeylerinin belirlenmesidir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın örneklemini, 2012-2013 öğretim yılında Erzurum il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenleri (n=30) ve sosyal bilgiler öğretmenleri (n=17) olmak üzere toplam (n=47) öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı 4 yıllık eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinde mezundurlar. Meslekteki kıdemleri ise 3-10 yıl arasındadır. Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Betimleme yöntemi ile olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğu betimlenmeye ve açıklanmaya çalışılır (Karasar, 2005). Bu yöntemle göre; çalışma, öğretmenlerin işbirlikli öğrenme modelini sınıfta uygulama düzeyinin belirlenmesine yönelik yapılmıştır. Değerlendirmeler nitel veri analizi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 110K-252 Nolu TÜBİTAK projesinde yer alan ‘İşbirlikli Öğrenme Modelinin Bilgi ve Uygulama Düzey Belirleme Ölçeği-B’ kullanılmıştır. Ölçek 14 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Ölçme aracında kullanılan soruların bir kısmı; Şimşek, Doymuş, Kızıloğlu (2005), Bourner, Hughes ve Bourner, (2001) ve Garvin, Butcher, Stefani, Tariq, Lewis, Blumson, Govierve ve Hill, (1995)’in çalışmalarında kullanılan ölçeklerdeki sorulardan faydalanılarak oluşturulmuş, diğer sorular ise proje araştırmacıları tarafında geliştirilmiştir. Ölçek; A ve B grubu olmak üzere iki kısımlıdır. A kısmı işbirlikli öğrenme modeline ait bilgiler ve uygulama sorularından, B kısmı ise İşbirlikli Öğrenme Modelinin Bilgi ve Uygulama Düzeyi Belirlenmesine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacı ile her bir soru için Güvenilirlik= Görüş Birliği/Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı değeri hesaplanmış (Miles and Huberman 1994) hesaplanan bu değerler toplanarak toplan soru sayısına bölünerek testin güvenilirliği 0,69 olarak bulunmuştur. Ölçek sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulandıktan sonra elde edilen verilerden kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerin yüzdeleri hesaplanarak tablolar halinde sunulmuştur.

BULGULAR VE YORUM

Bu kısımda elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve yorumları yer almaktadır. Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerin sorulara vermiş oldukları cevapların nitel analizi yapılarak analiz sonuçları Tablolarda verilmiştir. İfadeler öğretmenlerden alınan cevaplar doğrultusunda oluşturulmuştur.

Tablo 1. (S1) Sınıfınızda işbirlikli öğrenme modeli ile ders işlemeyi arzuladınız mı?

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar	Sınıf %	Sosyal %
Evet. Bu yöntemle ders işlemek isterim	80,0	64,7
Bu yöntemi uyguladım ancak başarılı olamadım.	3,3	5,9
Bu yöntemi uygun konularda kullanıyorum	13,3	17,6
Hayır. Bu yöntemle ders işlemek istemedim	6,7	5,9
İmkânların kısıtlı olmasından dolayı uygulayamadım	--	6,0

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Tablo 1’de verilen cevaplara bakıldığında, çalışmaya katılan hem sınıf hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin modeli uygulamayı istekli oldukları ancak uygun konularda modeli uygulayanların oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin % 6,7’si sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise % 5,9’u modeli uygulamayı düşünmedikleri görüşünü belirtmişlerdir. Öğrenci merkezli öğretimin uygulandığı programlarda, öğretmenlerin % 13’nün öğrenci merkezli bir modeli uygulamamayı düşünmesi düşündürücüdür.

Tablo 2. (S2) Sınıfta oluşturduğunuz normal grup çalışmasının işbirlikli grup çalışmasıyla bir farkının olduğunu belirleyebildiniz mi?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Evet	23,3
İşbirlikli grup çalışmasında grup bilinci ve görev paylaşımının daha iyi olduğunu düşünüyorum	30,0
İşbirlikli gruplarında tüm öğrencilerin daha aktif olduğunu düşünüyorum	16,7
İşbirlikli gruplarında grup üyelerini eşit başarı fırsatına sahiptir	6,7
Herhangi bir fark göremedim	30,0
Boş	6,7
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
İşbirlikli grup çalışmasında bireysel sorumluluk ve grup sorumluluğunu artırmada daha etkili olduğunu düşünüyorum	17,6
İşbirlikli gruplarında öğrencilerin aktif katılımında daha etkili olduğunu düşünüyorum	29,4
Başarılı öğrencilerin sorumluluğunu artırdığını düşünüyorum	5,9
İşbirlikli gruplarının iletişim becerilerini geliştirmede daha etkilidir	5,9
Herhangi bir fark göremedim	35,3
Boş	17,6

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Tablo 2 de verilen görüşlere göre, hem sınıf hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %60’ı işbirlikli grupların sorumluluk alma, aktif katılım ve görev bilinci gibi bazı bakımlardan küme çalışmalarından daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3. (S3) Okuldaki diğer öğretmen arkadaşlarınızla işbirlikli öğrenme modeli hakkında fikir alış verişinde bulundunuz mu?

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar	Sınıf %	Sosyal %
Evet	46,7	23,5
Kısmen	50	70,6
Hayır	3,3	5,9

Tablo 3'teki verilere bakıldığında; sınıf öğretmenlerinin % 46,7'si sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise %23,5'i işbirlikli modeli ile ilgili diğer öğretmenlerle fikir alış verişinde bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı ise kısmen bulduklarını, yaklaşık % 10'u ise bu öğrenme modeli hakkında hiç fikir alış verişinde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. (S4) Sınıfınızda çalışkan öğrencilerle az çalışkan öğrencilerin oturma düzenleri hakkında fikriniz ve tavsiyelerinizi açıklar mısınız?

Sınıf Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar	%
Çalışkan öğrenciyi motive etmek, az az çalışkan öğrencide ise çalışma isteği uyandırmak için yan yana oturmalarını sağlarım. Yani öğrenciler heterojen bir şekilde oturmalıdır	76,7
Öğrenciler heterojen bir şekilde oturduğunda çalışkan öğrenciler olumsuz etkilenebileceğinde homojen bir şekilde oturmalı	20
Cinsiyete göre heterojen bir şekilde oturmalı	3,3
Az çalışkan öğrenciler ön sıralarda oturmalı	3,3
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar	%
Çalışkan öğrenciyi motive etmek, az az çalışkan öğrencide ise çalışma isteği uyandırmak için yan yana oturmalarını sağlarım. Yani öğrenciler heterojen bir şekilde oturmalıdır	82,6
Öğrenciler heterojen bir şekilde oturduğunda çalışkan öğrenciler olumsuz etkilenebileceğinde homojen bir şekilde oturmalı.	17,4

Tablo 4'teki verilere göre hem sınıf hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin; işbirlikli grup çalışmalarının yürütülebilmesi için, öğrencilerin sınıftaki oturma düzeniyle ilgili yaklaşık %80'i heterojen oturmayı olumlu görürken, yaklaşık % 20'si ise öğrencilerin homojen gruplar halinde oturmaları gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 5. (S5)Sınıfınızda pasif öğrencilerin derse katılımını sağlamak için neler yaptınız?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Pasif öğrencilerin aktif öğrenciler ile grup oluşturarak işbirliği içerisinde olmalarını sağladım	13,3
Söz hakkı vererek seviyelerine uygun sorular sordum	56,7
Pekiştireç verdim	30
İlgi ve yeteneklerine göre görevler verdim	33,3
Cesaretlendirdim	20
Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullandım	6,7
Pasif öğrencilerin ön sıralara oturması sağladım	10
Ceza kullandım	3,3
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Pasif öğrencilerin aktif öğrenciler ile grup oluşturarak işbirliği içerisinde olmalarını sağladım	17,6
Soru-cevap yöntemini kullanarak ders işledim	52,9
Pekiştireç verdim	5,9
İlgi ve yeteneklerine göre görevler verdim	35,3
Cesaretlendirdim	47
Derse katılmalarını sağladım	11,8
Ara ara öğrencilerin yerlerini değiştirdim	5,9

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Pasif öğrencilerinin derse katılımını sağlamak için sınıf öğretmenlerinin % 13,3'ü, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 17,6'sı işbirliğine yöneldiğini, her iki branşta da yaklaşık %50'si soru cevap yoluyla öğrencileri aktifleştirmeye çalıştıklarını, %35 oranında ilgi ve yeteneklerine göre görev verdiklerini ifade ettikleri Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 6. (S6)Sınıftaki öğrencilerin fikirlerini rahat bir şekilde açıklamaları ve eleştirel bir düşünceye sahip olmaları için neler yaptınız veya yapmayı düşünüyorsunuz?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Öğrencilerin cevaplarını olumsuz eleştirmeden dinliyorum	53,3
Tartışma ortamı oluştururum	10
Öğrencilerin kendilerine güvenecekleri ortamlar oluşturuyorum	10
Soru- cevap yöntemi kullanıyorum	16,7
Öğrencileri eleştirel düşünmeye teşvik ediyorum	23,3
Boş	3,3

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Düşüncelerini rahatlıkla ifade etme imkânı sağlıyorum	41,2
Yanlış da olsa verdikleri cevapları olumsuz eleştirmiyorum	29,4
Tartışma ortamı oluştururum	5,9
Karşılıklı güven ortamı oluşturuyorum	5,9
Düşüncelerini ifade etmeleri için motive ediyorum	5,9
Düşüncelerini ifade etmeleri için cesaretlendiriyorum	11,8
Öğrencilerin hepsine eşit söz hakkı veriyorum	11,8
Her fikre saygı duyulacak ortam oluşturuyorum	29,4

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir

Tablo 6 incelendiğinde; öğrencilerinin fikirlerini rahat bir şekilde açıklamaları ve eleştirel bir düşünceye sahip olmaları için; sınıf öğretmenlerinin % 53,3'ü, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise %29,4'ü öğrencileri olumsuz yönde eleştirmediklerini, sınıf öğretmenlerinin %10'u sosyal bilgiler öğretmenlerini ise yaklaşık %70'i düşüncelerini ifade edecek uygun ortamlar hazırladıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. (S7) Öğrencilerin, sınıf dışında yeteneklerini ve pratiklerini artırmaları için tavsiyeleriniz nelerdir?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Sosyal faaliyetlere katılmalarını sağlanabilir	56,7
Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun araştırma ödevleri verilebilir	23,3
Günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlanabilir	13,3
Bol bol kitap okumaları sağlanabilir	13,3
Aileleri ile iletişime geçerek öğrencilerin evde yapacakları çalışmalarında onları teşvik etmeleri istenebilir	13,3
Arkadaşları ile işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlanabilir	13,3
Boş	3,3

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Sosyal faaliyetlere katılmalarını sağlanabilir	47,0
Bir olaya farklı açılardan bakmalarını tavsiye ediyorum	5,9
Günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlanabilir	11,8
Kütüphane vb. yerlere yönlendiriyorum	23,5
Konu tekrarı yaptırıyorum	5,9
Grupla çalışması yapmalarını tavsiye ediyorum	5,9
Boş	5,9

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir

Tablo 7' deki verilere göre; öğrencilerinin sınıf dışında yeteneklerini ve pratiklerini geliştirmek için, öğretmenlerin yaklaşık % 50'si sosyal faaliyetleri önerdiklerini, sınıf öğretmenlerinin % 23'ü ödev verdiklerini, sosyal bilgiler öğretmenlerinin %23'ü ise kütüphaneye yönlendirdiklerini ve sınıf öğretmenlerinin %13'ü, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 5,9'u grup çalışması yaptırdıkları görülmektedir.

Tablo 8. (S8)Sınıfta hiç konuşmayan sessiz oturan bir öğrencinin derse katılması ve konuşmasını sağlamak için tavsiyeleriniz nelerdir?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Pekiştirici verilebilir	20
Öğrencilere cevap verebilecekleri sorular sorularak söz hakkı verilebilir	50
Grup oluşturularak işbirliği içerisinde çalışması sağlanabilir	16,7
Etkinliklerde roller verilebilir	26,7
Olumsuz eleştiriden kaçınılmalıdır	6,7
Öğrenciye önemli olduğu hissettirilmelidir	13,3
Öğrenci ile birebir iletişime geçilerek bu durumun sebepleri araştırılabilir	6,7
Boş	6,7

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Yeteneklerine ve ilgi duydukları alanları yönlendiririm	17,6
Öz güvenini sağlamak için cesaretlendiririm	29,4
Soru cevap yöntemi kullanarak söz hakkı veririm	41,2
Grup çalışmasına yönlendirilmeli	5,9
Sosyalleşmesini sağlarım	5,9
Öğrencilere sorumluluk vererek konuşmaya teşvik ederim	29,4
Aileleri ile iletişime geçerim	5,9

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir

Sınıfta hiç konuşmayan sessiz oturan bir öğrencinin derse katılması ve konuşmasını sağlamak için; sınıf öğretmenlerinin % 16,7'si, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise %5,9'u grup çalışmasını, her iki branşta da yaklaşık %50'si soru cevapla konuşmama, % 60'ı ise etkinlik ve tartışma yaptırma, rahat ortam oluşturma ve pekiştirici vermeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 8).

Tablo 9. (S9)Öğrencilerin okudukları metni rahatça anlayabilmeleri ve hatırlayabilmeleri için tavsiyeleriniz nelerdir?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Öğrenciler kitap okumaya teşvik edilmeli	26,7
Öğrendikleri günlük hayatla ilişkilendirilmeli	13,3
Okuduklarını metni yorumlayarak başkalarına anlatmaları sağlanmalı	23,3
Okuduklarını zihinlerinde canlandırmalarını tavsiye ederim	23,3
Okuduklarının özetini çıkarmaları sağlanmalı	10
Okudukları metni drama yapmaları sağlanmalı	23,3
Sık sık tekrar yapmaları sağlanmalı	13,3

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Okuduklarını zihinlerinde canlandırmalarını tavsiye ederim	29,4
Öğrendikleri günlük hayatla ilişkilendirilmeli	5,9
Okuduklarını metni yorumlayarak başkalarına anlatmaları sağlanmalı	47,0
Öğrencilerin ilgilerini çekecek çeşitli yöntem ve teknikler kullanarak hatırlamaları kolaylaştırılabilir	5,9
Önemli terlerin altı çizilerek not tutmaları sağlanmalı	5,9
Sık sık tekrar yapmaları sağlanmalı	23,5

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Tablo 9'daki ifadelerle göre; öğrencilerin okudukları metni rahatça anlayabilmeleri ve hatırlayabilmeleri için, her iki branş öğretmenlerinin % 37'si sık sık tekrar yapmayı, %70'i okudukları metni başkalarına anlatmayı, %52'si okuduklarını zihinde canlandırmayı, %20'si okuduklarını günlük hayatla ilişkilendirmeyi teşvik etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 10. (S10)Sınıfta, etkin bir öğrenme ortamını nasıl sağlarsınız?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Görsel materyaller kullanarak ilgi çekici etkinlikler yaptırılarak	26,7
Grup çalışması yaptırılarak	10
Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerini sağlayarak	3,3
İlgi çekici ve seviyelerine uygun etkinlikler yaptırılarak	46,7
Öğrenci merkezli bir öğrenme ortamı oluşturarak	16,7
İşlenen konuların günlük hayatla ilişkilendirmesini yaparak	3,3
Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak	16,7
Sınıf içi disiplini sağlayarak	6,7

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar	%
Görsel materyaller kullanarak ilgi çekici etkinlikler yaptırılarak	23,5
Sınıfı öğrenmeye uygun hale getirerek	17,6
Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerini sağlayarak	11,8
İlgi çekici ve seviyelerine uygun etkinlikler yaptırılarak	29,4
Öğrencilerin fikirlerini rahatlıkla ifade edebilecekleri demokratik ortam oluşturarak	35,3
İşbirlikli öğrenme yöntemi gibi aktif öğrenme yöntemleri kullanarak	5,9

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir

Sınıfta, etkin bir öğrenme ortamını sağlamak için, % 15,9 luk gibi küçük bir kısmı grupla çalışmayı tercih ederken, geriye kalanları ise etkinlik yapma, iletişim sağlama, uygun ortam hazırlama ve oturma düzeninin ayarlama gibi ifadeler kullanılmıştır (Tablo 10).

Tablo 11. (S11) Öğrencilere, tek bilgi kaynağının sadece öğretmen olmadığı başka bilgi kaynaklarının da var olduğunu bildirme hususunda neler yaptınız?

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar	Sınıf %	Sosyal %
Araştırma, performans ve proje ödevleri verdim	46,7	41,2
Bilgiye ulaşabilecekleri kaynaklar (internet, kütüphane, yakın çevre) konusunda bilgilendirdim	76,7	64,7
Grup Çalışması yaptırdım	3,3	

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Tablo 11’ deki verilere göre; öğrencilerin tek bilgi kaynağının sadece öğretmen olmadığı başka bilgi kaynaklarının da var olduğunu bildirme hususunda, öğretmenlerin % 70’i bilgiyi öğrencilerin kendilerinin keşfetmelerine yönlendirirken, %40’ araştırma, performans ve proje ödevleri verme yolunu tercih etmişlerdir.

Tablo 12. (S12). Öğrencileri sosyal yönden gözlediniz mi? Sosyal yönü zayıf olan öğrencilerin sosyalleşmesini sağlamak için neler yaptınız?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Sosyal yönleri kuvvetli öğrencilerle işbirlikli çalışmalarını sağladım	33,3
Sosyal yönlerini geliştirecek sorumluluklar verdim	36,7
Ödüllendirdim	3,3
Sosyal etkinliklere yönlendirdim	16,7
Onlara önemli olduklarını hissettirdim	3,3
Aileler ile iletişime geçerek, onlardan yardım istedim	16,7
Boş	10
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Sosyal yönleri kuvvetli öğrencilerle işbirlikli çalışmalarını sağladım	35,3
Öğrencilerin daha sosyal olmaları için arkadaşlarıyla iletişime girmelerini sağladım	5,9
Sosyal yönlerini güçlendirecek yeteneklerine uygun ödevler ve görevler verdim	23,5
Aileler ile iletişime geçerek, onlardan yardım istedim	11,8
Sosyalleşmeleri için cesaretlendirdim	11,8
Sosyal yönü zayıf olan öğrencilerin ön sıralara oturmalarını sağladım	5,9
Böyle bir gözlemim olmadı	11,8

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Öğrencilerin sosyal yönden gözlenmesi ve sosyal yönü zayıf olan öğrencilerin sosyalleşmesini sağlamak için, öğretmenlerin % 69’u gruplar halinde çalıştırmayı, %60’ı ödev ve görev vermeyi, %28’i ailelerle iletişime geçmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (Tablo 12).

Tablo 13. (S13). Öğrencileri, hem çevrelerindeki kişilerden hem de arkadaşlarından her zaman yardım alabilecekleri yönünde nasıl bir yönlendirmeniz oldu?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Çevrelerindeki kişilerden yardım alabilmeleri için tavsiyelerde bulundum	33,3
Grup oluşturarak işbirliği içinde çalışmaya yönlendirdim.	23,3
Çevrelerinden yardım almalarını gerektiren araştırma ödevleri verdim	36,7
Kütüphane vb. kaynaklara yönlendirdim	10
Sınıf içinde tartışma ortamları oluşturdum	3,3
Boş	13,3

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar	%
Çevrelerindeki kişilerden yardım alabilmeleri için tavsiyelerde bulundum	47,0
İşbirliği içinde çalışmaya yönlendirdim.	35,3
Seviyelerine uygun araştırma ödevleri verdim	5,9

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Tablo 13'deki verilere göre; öğrencilerin hem çevrelerindeki kişilerden hem de arkadaşlarından her zaman yardım alabilecekleri yönünde yönlendirmeleri için, iki branşta %80'i tavsiyelerde bulunduğunu, 58'i grup çalışmalarına yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 14. (S14). İşbirlikli öğrenme modeli hakkındaki diğer önerileriniz nelerdir?

Sınıf Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Eğitim fakültelerinde bu yöntem hakkında daha geniş bilgiler verilmeli	10
Okul müdürleri hizmet içi eğitime alınmalı	3,3
Öğrencilere birlikte başarıma duygusu kazandırılmalı	3,3
Bu yöntemin sürekliliği sağlanmalı	3,3
Sınıflar fiziki olarak uygun hale getirilmeli	10
Ölçme ve değerlendirme öğrencinin performansına göre yapılmalı	3,3
Sınıf mevcudu azaltılmalı	6,7
Grup çalışmaları iyi gözlenmeli	3,3
Öğretmen bu yöntem hakkında bilgi verilmeli	10
Boş	53,3

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplar	%
Eğitim fakültelerinde bu yöntem hakkında daha geniş bilgiler verilmeli	10
Konulara ayrılan süre artırılmalı	5,9
Araştırmacılar işbirlikli öğrenme alanında daha fazla çalışmalı ve bu çalışmaların sonuçları eğitime aktarılmalıdır	5,9
İşbirlikli öğrenme yönteminin uygulanması okullarda yaygınlaştırılmalıdır	6,0
İşbirlikli öğrenme yöntemi diğer yöntemlerle birlikte kullanılmalıdır	6,0
Sınıflar fiziki olarak uygun hale getirilmeli	11,8
Değerlendirme için hazırlanan ölçütler işbirlikli öğrenme yöntemine uygun olmalıdır	6,0
Sınıf mevcudu azaltılmalı	11,8
Boş	52,9

Not: Bir öğretmen birden fazla soruya cevap vermiştir.

Her iki branşta da öğretmenlerin; % 53'ü işbirlikli öğrenme modeli hakkında herhangi bir öneride bulunmamışlardır. % 21'i sınıfın fiziki ortamının uygun hale getirilmesi %20'si ise fakültede bu yöntemin hakkında daha kapsamlı eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar üç kısım olarak değerlendirilmektedir. Birinci kısım; Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modelini sınıfta uygulaması, grup oluşturma ve diğer öğretmenlerle paylaşmasına yöneliktir. Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme ile ders yapmak istediklerini, ancak modeli uygulamada bilgi yetersizliği ve uygun şartlarının olmaması nedeniyle uygulayamadıkları görülmektedir (Tablo1). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmının ise modeli uygulamayı düşünmedikleri görülmüştür. Öğrenci merkezli eğitim çağında azda olsa öğretmenlerin böyle düşünmeleri bazı sorunların olduğunu göstermektedir. Hem sınıf hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarısına yakını işbirlikli öğrenme ile küme çalışması arasında bir fark görmediklerini ifade ederek öğrenci merkezli metotlar ile ders yapmadıklarını ortaya koymuşlardır (Tablo 2). Yine her iki branş öğretmenleri, görev bilinci sorumluluk ve aktif katılım gibi hususlarda işbirlikli öğrenme modelini daha başarılı bulduklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin işbirlikli öğrenme modeliyle ilgili bilgileri birbirleriyle çok iyi paylaşmadıkları görülmektedir (Tablo 3). Bu modelin okullarda uygulamalı olarak öğretmenlere kısa seminerler şeklinde verilmesi ve takiplerini yapılması günümüz için kaçınılmaz olan öğrenci merkezli eğitime büyük katkı sağlayacaktır. Benzer bir görüşte Taçman ve Menteş, (2010) tarafından ifade edilmektedir.

İkinci kısım; sınıftaki öğrencilerin oturma düzeni, pasif öğrencilerin başarılı hale getirilmesi, hiç konuşmayan öğrencilere konuşma imkânının verilmesi ve öğrencilere tartışma ortamının sağlanmasına yöneliktir. Bu modele göre öğretmenlerin yaklaşık % 80'i öğrencilerin heterojen bir şekilde oturması gerektiğini düşünmektedir. Ancak öğretmenler heterojenlik ile kastettiklerini cinsiyet açısından mı yoksa akademik başarı yönünde mi olduğunu tam olarak açıklayamamışlardır (Tablo 4 ve 5). Pasif bir öğrencinin aktif hale getirilmesi hususunda ise, öğretmenlerin yaklaşık %30'u işbirlikli gruplarla problemin çözüleceğini ileri sürerken yarısından çoğu soru cevap yöntemi kullanarak çözmeyi denediklerini belirtmişlerdir (Tablo 5). Tablo 6'da belirtildiği gibi öğrencilerin fikirlerini rahat bir şekilde açıklamaları için; öğretmenlerin büyük çoğunluğu rahat bir ortamın hazırlanmasının ve olumsuz eleştiri yapmamanın gerekli olduğunu ifade etmektedirler. Öğretmenlerimizin büyük çoğunluğu sınıf dışı eğitim ve öğretim hakkında herhangi eğitimsel önerilerinin olmadığı görülmektedir (Tablo 7).

Üçüncü kısım; sınıfta etkin bir öğrenme ortamının sağlanması, tek bilgi kaynağının öğretmen olmadığı ve öğrencilerin çevreye uyumu ve sosyal durumuna yöneliktir. Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin, yarısına yakını öğrencilerin soru cevap ile sadece %21'i grup çalışmaları ile sosyal becerilerini artıracak yönde görüş bildirmişlerdir (Tablo 8). Diğer taraftan, öğrencilerin yardım alma veya yardım verme mekanizmalarının iyi bir şekilde çalışması için hem sınıf hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarıdan fazlası gruplarla çalışmanın gerekli olduğunu ileri sürerken, yaklaşık % 40'ı ise halen ödev verme, performans çalışmaları gibi etkinliklerle yardımlaşmanın, öğrencilerin bu özelliklerini geliştireceklerini ifade etmektedirler. Bu çalışma diğer bilimsel çalışmalarla mukayese edildiğinde; Doymuş vd. (2012), Bourner vd. (2001), Mills (2003), Garvin vd. (1995) ile Şimşek vd. (2005)'nin çalışmalarıyla uyumlu olduğu belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin hem teoride hem de uygulamada sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha iyi oldukları görülmektedir. Bunun nedeni olarak sınıf öğretmenliği müfredatında biraz daha fazla öğretmenlik meslek derslerinin olması ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde sosyal bilgiler eğitimi bölümlerine göre daha fazla meslek dersi uzmanı öğretim üyesinin olması gösterilebilir.

Sonuç olarak; sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrenci merkezli eğitim sistemine önem vermeleri ve mevcut programın uygulanması ve öğrencilerin sosyal, psikolojik ve akademik yönden daha ileri düzeye çıkmaları için işbirlikli öğrenme modeli başta olmak üzere aktif öğrenme yöntemlerini daha iyi öğrenmeleri ve özellikle uygulama boyutundaki eksiklerinin giderilmesi gerekmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

Eğitim fakültelerinin programları öğrenci merkezli uygulamalarla zenginleştirilmelidir.

Halen görev yapmakta olan öğretmenlere aktif öğrenme yöntemleri uygulamalı seminer vs. yollar ile verilmelidir.

Öğretmen yetiştiren fakültelerde öğretmen adaylarının gerekli bilgi ve yeteneği kazanabilmesi için öğretmenlik meslek derslerinin uzmanlar tarafından verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Abrami, P. C., Poulsen, C. and Chambers, B. (2004). Teacher motivation to implement an educational innovation: Factors differentiating users and non-users of cooperative learning. *Educational Psychology*, 24, pp. 201-216.
- Aksoy, G. ve Doymuş, K. (2011).Fen ve Teknoloji Dersi Uygulamalarında İşbirlikli Okuma-Yazma-Uygulama Tekniğinin Etkisi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 43-59.
- Almasi, J. (1995). The nature of fourth-graders' sociocognitive conflicts in peerled and teacher-led discussions of literature. *Reading Research Quarterly*, 30, 314–51.
- Aronson, E., and Patnoe, S. (1997). *The jigsaw classroom*. 2nd ed. New York: Longman
- Avcıoğlu, H. (2012), The Effectiveness of Cooperative Learning and Drama Techniques in Acquisition of Social Skills by the Children with Intellectual Disabilities, *EğitimveBilim-Education and Science*, 37(1), 110-125.
- Baird, J and White, R. (1984). Improving Learning Through Enhanced Metacognition: A Classroom Study, Paper Presented at The Annual Meeting of The American Educational Research Association, New Orleans, La.
- Bean, J. (i 996). *Engaging Ideas, The Professor's Guide To Integrating Writing, Critical Thinking, and Active Learning in The Classroom*, San Francisco, CA:Jossey-Bass.
- Bolling, A. (1994). Using Group Journals to Improve Writing and Comprehension, *Journal on Excellence in College Teaching*, 5(1), 47-55.
- Bourner, J., Hughes, M., & Bourner, T. (2001).First-Year Undergraduate Experiences of Group Project Work, *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 26, 19-39.
- Bowen, C.W. (2000). A Quantitative Literature Review of Cooperative Learning Effects on High School and College Chemistry Achievement, *Journal of Chemical Education*, 77(1), 116-119.
- Brufee, K. (1993). *Collaborative Learning: Higher Education, Interdependence and the Authority of Knowledge*, Baltimore, Md: Johns Hopkins University Press.
- Bukunola, A.J., & Idowu, O.D. (2012). Effectiveness of Cooperative Learning Strategies on Nigerian Junior Secondary Students' Academic Achievement in Basic Science, *British Journal of Education, Society & Behavioural Science* 2 (3): 307-325.

- Cooper, J., Prescotti, S., Cook, L., Smith, L., Mueck, R and Cuseo, I. (1984). Cooperative Learning and College Instruction- Effective Use of Student Learning Teams, California State University Foundation Publication, 41-65.
- Cross, P.K. &Ansgelo, T. (1988). Classroom Assessment Techniques: A Handbook For Faculty, San Francisco, CA: Josey-Bass
- Çepni, S., Ayvacı, H., Ş., ve Bacanak, A. (2006). Fen Teknoloji Toplum (3.Baskı), 40-44-45, Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çubukçu, Z ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler, Bilig, 37, 155-174.
- Doymuş, K., Şimşek, U., Karaçöp, A & Ada, S. (2009). Effects of Two Cooperative Learning Strategies on Teaching and Learning Topics of Thermochemistry, World Applied Science Journal, 7 (1), 34-42.
- Doymuş, K. (2007). Effects of a Cooperative Learning Strategy on Teaching and Learning Phases of Matter and One-Component Phase Diagrams, Journal of Chemical Education, 84(11), 1857-1860.
- Doymuş, K., Karaçöp, A. & Şimşek, Ü.(2010).Effects of Jigsaw and Animation Techniques on Students' Understanding of Concepts and Subjects in Electrochemistry, Educational Technology Research and Development, 58, 671-691.
- Doymuş, K., Koç, Y.(2012) Fen Ve Teknoloji Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Modelini Sınıftaki Uygulaması, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 174-183
- Doymuş, K., Şimşek, Ü. Ve Bayrakçeken, S. (2004). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Fen Bilgisi Dersinde Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi, Türk Fen Eğitimi Dergisi, 1(2), 103-115.
- Eilks, I. (2005). Experiences and Reflections about Teaching Atomic Structure in a Jigsaw Classroom in Lower Secondary School Chemistry Lessons, Journal of Chemical Education, 82(2), 313-319.
- Felder, R. M., Brent, R. (2001). Effective strategies for cooperative learning. Journal of Cooperation & Collaboration in College Teaching, 10 (2), 69-75.
- Fer, S. & Cirik, İ. (2006). Öğretmenlerde ve Öğrencilerde, Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması Nedir?. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2(1). 1-26.
- Gambrell, L. B. (1996). Creating classroom cultures that foster reading motivation. The Reading Teacher 50 (1): 14-25.
- Gardener, B. S., & Korth, S. D. (1996). Using Reflection in Cooperative Learning Groups to Integrate Theory and Practice, Journal on Excellence in College Teaching , 7 (1), 17-30.
- Garvin, J., Butcher, A., Stefani, A., Tariq, V., Lewis, N., Blumson, R., Govier, R. & Hill, J. (1995). Group Projects for First-Year University Students: An Evaluation, Assessment & Evaluation in Higher Education, 20,279-294.

- Hamilton, S. J. (1997). Collaborative learning: Teaching and learning in the arts, sciences, and professional schools. (2nd Ed.). Indianapolis, IN: IUPUI Center for Teaching and Learning.
- Hedeem, T. (2003). The Reverse Jigsaw: A Process of Cooperative Learning and Discussion, *Teaching Sociology*, 31(3), 325-332.
- Hwang, W.Y., Shadiev, R., Wang, C.Y., & Huang, Z. H. (2012). A Pilot Study of Cooperative Programming Learning Behavior and Its Relationship with Students' Learning Performance, *Computers & Education*, 58(4), 1267-1281.
- Johnson, D.W. & Johnson, R. T. (1999). Making Cooperative Learning Work, *Theory Into Practice*, 38(2), 67-73.
- Johnson, D.W., and Johnson. R.T. (1991). *Learning together and alone*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Johnson, D.W., R.T. Johnson, and M.B. Stanne. (2000). Cooperative learning methods: A Meta-analysis. <http://www.ccsstl.com/sites/default/files/cooperative.Research.pdf>.
- Johnson, R. T., & Johnson, D. W. (1994). An overview of cooperative learning http://clearspecs.com/joomla15/downloads/ClearSpecs69V01_Overview%20of%20Cooperative%20Learning.pdf
- Jolliffe, W. (2005). The implementation of cooperative learning in the classroom. Paper presented at the British Educational Research Association Annual Conference, University of Gloomorgan, 14-17 September.
- Jones, R. M., & Steinbrink, J. E. (1991). Home teams: Cooperative learning in elementary science. *School Science and Mathematics*, 91, 139-143.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (15. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kromrey, J. D. and Purdom, D. M. (1995). A comparison of lecture, cooperative learning and programmed instruction at the college level. *Studies in Higher Education*, 20 (3) , 341-349.
- Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim Programları ve Öğretim*, Ankara: Gazi Yayınevi.
- Levine, E. (2001). Reading Your Way to Scientific Literacy, *Journal of College Science Teaching*, 31, 122-125.
- McTighe, J., & Lyman, F. G., Jr. (1988). Cueing thinking in the classroom: The promise of theory-embedded tools. *Educational Leadership*, 47 (7), 18-24.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M., (1994). *Qualitative data analysis*, Second Edition. Sage Publications, Thousand Oaks, London, New Delhi.
- Mills, P. (2003). Group Project Work With Undergraduate Veterinary Science Students, *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 28(5), 527-38.
- Nelson-Legall, S., (1992): Children's Instrumental Help-Seeking. H's Role In The Social Acquisition and Construction of Knowledge, In Lazarowitz Ed. *Interaction in Cooperative Groups: Theoretical Anatomy of Group Learning*, 120-141, NY, NY: Cambridge University Press.
- Özden, Y. (1997). *Öğrenme ve Öğretme*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Panitz, T. & Panitz, P. (1999). Assessing Students and Yourself Using the One Minute Paper and Observing Students Working Cooperatively, <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED453262.pdf>. Erişim Tarihi: 17.01.2013.
- Polloway, E. A., Patton, J. R., & Serna, S. (2001). Strategies for teaching learners with special needs. 7th Edition. Englewood Cliffs, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Sharan, S., and Sharan, Y. (1992). Group investigation: Expanding cooperative learning. New York: Teachers' College Press.
- Sherman, L.W. (1991). Cooperative Learning in Post-Secondary Education: Implications From Social Psychology for Active Learning Experiences, Presented At The Annual Meeting of The American Educational Research Association, Chicago, Il, April 1991.
- Slavin, R.E. (1992). When And Why Does Cooperative Learning Increase Achievement? Theoretical and Empirical Perspectives, 145-173 in Hertz-Lazarowitz and Miller (Eds.) Interaction in Cooperative Groups, NY, NY: Cambridge University Press.
- Slavin, R.E. (1999). Comprehensive approaches to cooperative learning. Theory into Practice 38, no. 2: 74-80
- Smith, K., Johnson, D.W., Johnson, R.T. (1981). Can Conflict Be Constructive? Controversy versus Concurrence Seeking in Learning Groups, Journal of Educational Psychology, 73, 651-663.
- Stahl, R. J. (1994). The essential elements of cooperative learning in the classroom. ERICDIGESTS.ORG.ERIC Identifier: ED370881.
- Sudzina, M. (1993, February). Dealing with diversity in the classroom: A case study approach. A paper presented at the annual meeting of the Association of Teacher Educators, Los Angeles. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 354 233).
- Şimşek, Ü. (2005). İşbirlikçi Öğrenme Yönteminin Fen Bilgisi Dersinin Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Şimşek, Ü. (2005). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Fen Bilgisi Dersinin Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi."Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şimşek, Ü., Doymuş, K., & Kızıloğlu, N. (2005). Lize düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilere Grupla Öğrenme Yönteminin Kazandırdığı Bilgi ve beceriler, Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, 13 (1), 67-80.
- Taçman, M., & Menteş, R. (2010) A Qualitative Research on Teacher's in The TRNC Towards The Situation on Learning The Usage of Student Centred Education, Procedia Social and Behavioral Sciences, 9, 2062-2068
- Tan, W., Wen, X., Jiang, C., Du, Y., & Hu, X. (2012). An Evaluation Model Integrating User Trust and Capability for Selection of Cooperative Learning Partners, Chinese Journal of Electronics, 21(1), 42-46.
- Tannenber, J. (1995). Using Cooperative Learning in The Undergraduate Computer Science Classroom, Proceedings of The Midwest Small College Computing Conference, <http://Phoenix.Isub.Edu/JostlCooplPapers/Mwscc95.Html>.

- Tran, V.D., & Lewis, R. (2012). Effects of Cooperative Learning on Students at An Giang University in Vietnam, *International Education Studies* Vol. 5, No. 1,86- 99.
- Turan S., Konan A., Kılıç Y. A., Özvarış S. B., & Sayek I. (2012). The Effect of Problem-Based Learning with Cooperative-Learning Strategies in Surgery Clerkships, *Journal of Surgical Education*, 69(2), 226-230.
- Webb, N.M. (1980). An Analysis of Group Interaction And Mathematical Errors in Heterogeneous Ability Groups, *British Journal of Educational Psychology*, 50, 266-276.
- Yager, S., Johnson,R., Johnson,D.W. & Snider, B. (1985). The Effect of Cooperative and Individualistic Learning Experiences on Positive and Negative Cross-Handicap Relations *Contemporary, Educational Psychology*, 10, 127-138.
- Bilgi: Bu çalışmamda Doç.Dr. Kemal DOYMUŞ tarafından yürütülen TÜBİTAK 110K252 nolu projede kullanılan ölçekten faydalandığımdan dolayı sayın DOYMUŞ'a ve TÜBİTAK'A teşekkür ederim